

23
- *Ses. Sp. 25* *2. Jg. II.*
Erb. num. 40.
22
QUOD DEUS FELIX FAUSTUMQUE ESSE JUBEAT
DISSERTATIO JURIDICA,
DE EO 1712, 7
QUOD CIRCA

P. 379
**STIPENDIA
AD STUDIA
JUSTUM EST,**

QUAM
SUMMO ADSPIRANTE NUMINE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO DOMINO,
DOMINO

**PHILIPPO WILHELMO,
S.R.I. COMITE de BOINEBURG,**

SACRÆ CÆSARÆ ATQUE REGIÆ CATHOLICÆ MAJESTATIS CONSILIARIO IN-
TIMO, NEC NON METROPOLITANARUM ECCLESIA RUM, MOGUNTINÆ ET TRE-
VIRENSIS CANONICO CAPITULARI SENIORE, ET RESPECTIVE SUPREMO CHORI-
EPISCOPO; EMINENTISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS MOGUNTINI CONSI-
LIARIO INTIMO, AC CIVITATIS TERRITORIÛVE ERFFURTENSIS
PRO-PRINCIPE, ETC. ETC.

INDULTU CELEBERRIMI FACTORUM ORDINIS
SUB PRÆSIDIO

DN. TOBIÆ JACOB Reinharths / J.U.D.

NEC NON REGIM. AC JUDIC. ELECT. MOGUNT. ERFFORD.
ADVOCAT. ORDINARIÛ,

D. I. JULII, MDCCXII.

HORIS LOCOQUE CONSUETO

PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTET

GEORG HEINRICH DE ZIEGLER,
ERFF. LL. CULT.

Typis JOH. HENR. GROSCHII, Acad. Typogr.

DEO
PATRIÆ
AC
PATRONIS.

(3)

CONSPECTUS DISSERTATIONIS.

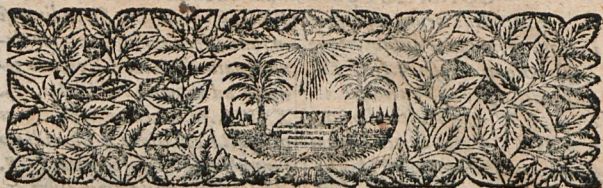
§. I. *Studiorum necessitas*
indeque promanans utilitas, atque
Dissertationis occasio. §. II. & III.
Stipendii derivatio variaque ac-
ceptio. §. IV. Origo Stipendiorum.
§. V. & VI. Varia Stipendiorum
fundatorum exempla. VII. Tbi-
lonis Ziegleri fundatio Erfordien-
sis de Stipendio familiae. §. VIII.
Quis possit Stipendium fundare.
§. IX. An femina. §. X. An Fu-
riosus. §. XI. Utrum impubes. §.
XII. An Sordidus & Mutus. §. XIII.
An prodigus. §. XIV. An Cæcus
§. XV. Num Filius familiae. §.
XVI. Objectum Stipendiorum.
§. XVII. Modus Stipendia consti-
tuendi varius; inter quos etiam
donatio, quæ, si 500. excedat soli-
dos, an insinuatione indigeat,
quod de jure civili affirmatur, con-
tra Anton. Fabrum. §. XIX. An in
ejusmodi testamento stipendii ad
studia præcisè & pro forma duo
testes requirantur? Neg. contra Lau-
terbach. §. XX. Si testator præter
priam causam alios heredes extri-
neos instituat, vel legata relinquat,
an accrescant horum portiones sti-
pendiati? §. XXI. Considerat sti-
pendiorum æqualem collationem.
§. XXII. Executor non potest alium
executorem pro arbitrio eligere. §.
XXIII. Non tamen potest ad hoc
officium suscipiendum invitus cogi.
§. XXIV. Curator bonorum Exe-
cutoris interea sustinet officium. §.

XXV. Quis conferat stipendium, si
in fundatione nullus Executor de-
nominatus? §. XXVI. Executor te-
netur ad rationes reddendas. §.
XXVII. An Executor honorarium
pro factâ collatione à stipendiato
jure actionis exigere valeat? §.
XXVIII. Fœmina stipendium ac-
quirere nequit. §. XXIX. Nec furi-
osus. §. XXX. Neg. Judeus, cui ne
quidem alia res legari potest,
quamvis DD. communiter dissen-
tiant. §. XXXI. In stipendio fami-
liæ incapax est, qui non de deuomi-
natâ familiâ. §. XXXII. Quid ju-
ris, si ex unâ familiâ plures adsint
Competitores. §. XXXIII. An ad-
proximitatem in gradu sit respec-
tandum. §. XXXIV. Ad cujus inve-
stigationem ad Jus Civile non Jus
Canonicum recurrendum. §.
XXXV. Interdum solum Executo-
rum arbitrio collatio subicitur. §.
XXXVI. An possint Executores sti-
pendium inter duos dividere, vel
forti committere? §. XXXVII. Si
in integra familia nullus capax sit,
quid faciendum, & an ad alium u-
sum applicandum? §. XXXVIII.
In stipendio ad certâ civitatis libe-
ros restricto quid observandum? §.
XXXIX. Stipendiorum effectus
quinam? §. XL. In possessorio quo-
modo possit peti Stipendium. §.
XLI. Quomodo in petitorio. §.
XLII. Modi amittendi Stipendia
quinam? & reliqua.

A

2

D. D. B. V.

Q. D. B. V.

De eo, quod circa stipendia ad studia justum est.

S. I.

Postquam jussu Patronorum quorundam publica mediante Dissertatione studiorum meorum reddenda erat ratio, prima omnium cura ad convenientem & haud pertritam dirigebatur materiam. Dum autem medias hærebam inter lucubrationes, egregia ista literarum in Republica tam utilitas quam necessitas in mentem incidebat. Siquidem nihil unquam existit, quod supra brutorum conditionem nos magis elevat, quam literarum ac scientiarum cognitio, cum illa sit, quæ nostros mores purgat, ex barbarie nos retrahit, sensum ju liciumve nostrum ad discer-

discernendum verum à falso & ad prudenter differendum de omnibus rebus, illustrat. Vid. *Tr. de la Souver du Roi, Liv. 4. Chap. 12.* utut enim non pauci sint, qui cum Licinio Imperatore scientias artesve pestis, & literatos veneni titulis insigniant; rectius tamen horum principia tyranni potius, quam boni principis esse, ex Saavedra *in Idea boni Principis Symb. polit. 66. §. alibi scientias*; judicavit celeberr. Ahasv. Fritsch. *tr. de stipend. cap. 1. n. 16.* Cum autem præsuppositâ hâc literarum in Republica necessitate nullum commodius ad istarum instaurationem ac conservationem excogitari possit remedium, ipsis stipendiis ad studia determinatis; hinc præ cæteris pluribus dictorum stipendiorum materia ita palmam præripuit, ut hacce in Dissertatione de ipsâ pertractare mihi destinaverim. Non ignoro equidem, istam è fontibus suis derivatam distincteque propositam exhibuisse ingenia, eruditione tam sacra quam profana longe instructissima; sed hocce, ut à proposito desisterem, eo minus efficere poterat, quo certius est; Nihil, quod non dictum sit, hodie dici posse.

§. II.

- Stipendii itaque vox testante Jcto Ulpiano *in L. 27. §. 1. ff. de V. S.* à stipe æris genere militibus in præmium laboris solvi solito. Perez. *ad tit. C. de his, qui non implet. stipend. n. 1.* Freudenberg. de Rescript. Morat. *tit. 7. concl. 44. n. 44.* & pendere, vel quod per stipes fuerit collectum, notante Schardio *in Lex. Jur.*

f. 887. & Putean. *de stip. mil. cap. 11. p. 12.* vel quod ex usu æris rudis adpendi, ac ponderari consueverit, juxta Salmaf. *de Usur. p. 570. & seqq.* unde & Libripendes dicti sunt, qui quæstori in attribuendâ pecuniâ serviebant, derivationem recipit. Hinc milites stipendiarii nomine non rarò venit; quamvis referente Contareno de jur. milit. l. 1. c. 24. illi demum Stipendiarii in specie ita dicti fuerint, qui vicena compleverant militandi pericula.

§. III.

Variam autem Stipendium habet acceptionem. Interdum enim pro Labore accipitur, quia non nisi merenti datur, & dicuntur stipendia facere, seu merere illi, qui operæ militari sese devovent. Nonnunquam idem ac annos Militiæ denotat, ut apud Tacitum *L. 3. Annal. c. 33. n. 1.* ubi 40. stipendia explere, idem est ac 40. annis militiæ interesse. vid. Freinshem. in Tacit. Taubmann. *ad act. 1. Scen. 2.* Sueton. in August. c. 49. Sicut porro in sensu pressiori mercedem Militum denotat, ita in sensu laxiori ad quodcunque mercedis genus extenditur, atque cum salario concurrit, utut Salarium propriè sit merces operæ liberalis, Stipendium militaris; Merces sordidæ & illiberalis. Arumæus *de Jur. Salar. Stipend. & merc.* Et sic in dicto latiori significato vocatur Præmium, Honorarium, Donativum. Posterioris ævi verò scriptoribus: Roga, quod Sacramento milites rogarentur, Germanico idiomate, Sold à solido, i. e. Aureo. vid. Sagittarius *de Orig. Salar. & Stipend.*
Litc-

Literat. 210. n. 5. 5. Cum autem studia inter & militiam, nec non milites togatos & sagatos tam arctissima sit connexio, ut sapissimè sibimet invicem comparentur. *L. Advocati 14. C. de Advocat. divers. judic.* Hinc vox stipendii de ære Pauperibus & militantibus dato usitata ad redditus Studiorum profectuum gratia suppeditatos per mores loquendi successu temporis fuit traducta. Adeoque rectè germanico exprimitur idiomate: **Eine jährliche Reichung eines gewissen Geldes zum Studiren.** Dn. à Seckendorff. in tr. de Regim. Stat. Princip. German. p. 2. c. 14. Aliter à Dn. Zaunschliffero; **Beneficien zum Studiren/** in Discurs de jure stipend. in rubr. Atque hic ultimus significatus hujus est loci, ac huc quadrant omnes ferè textus Legum Romanarum, in quibus sumtuum ad studia donatorum vel legatorum fit mentio. e. g. *L. 4. ff. Ubi Pupill. educ. L. 6. §. 5. ff. de Carbon. Edict. L. 6. L. 5. ff. de alim. vel cib. leg.* Stipendii tamen nomine ejusmodi sumtus studiorum nullibi in legibus inscriuntur; sed jure Canonico frequentiore stipendii occurrere denominationem in usu ad nostrum scopum apto *ex cap. 4. X. de Præbend.* haud est obscurum.

§. IV.

Originem Stipendiorum ad studia quod attinet, eam non novam sed antiquissimam esse, rectissimè docuit Ahasv. Fritsch. in cit. tr. c. 3, n. fin. quamvis non diffidendum, eorum usum eò magis crevisse, quò propensiores fuere hominum animi
ad

ad literas, variaque ac singularis inde dependens utilitas illas foundationes reddidit commendabiliores. Sic ex antiquitate illustre exemplum Nabuchodonosoris Regis Assyriorum apud Danielem *cap. 7. pr.* exhibent sacræ literæ, ille enim ex filiis Israelis per principem nobilium, quem germanicè den *Groß-Hof-Meister* vocare solemus, eligi iussit pueros & formâ decoros & sapientia eruditos, quos doceret literas linguamve Chaldæorum, ut tribus annis sumtibus regis nutriti, postea starent in conspectu Regis. Ipsis Romanis Ethnicis stipendiorum ad studia, quamvis uni saltem personæ dicatorum, usum fuisse, in præcedenti s̄pho demonstravimus. Posteriora tempora præsertim crescentis Religionis Christianæ si conspiciamus frequentiora ejusmodi foundationum stipendiorum ad studia invenimus vestigia. Sic quantæ quæso collationes in seculo IV. & temporibus Constantini M. primi christianæ fidei recuperatoris, nec non postea à Carolo M. ut & Otone M. in monasteria factæ & Ecclesias? Quamvis rarissimè inveniuntur exempla, ut quædam stipendia ad studia in specie, & extra monasterium profectenda constituta fuerint, cum sufficiens ipsis fundatoribus visum erat, ipsis Monasteriis, quæ pro matribus & scaturiginibus quasi studiorum habebant, sufficienter & in genere prospectum fuisse.

§. V.

In Seculo XIV. & XV. cum studia institutis ubique Academiis magis magisque cultiora evadere cœpe-

cœperint, illustriores stipendiorum ad studia conspiciuntur fundationes, eæque partim Scholasticis, partim Academicis sacratæ studiis, quarum hæc majora, illæ minora *oder Schul-Stipendia* appellari solent. Ad quorum augmentatas constitutiones plurimum contulit rerum & proventuum Monasterialium à Principibus Protestantibus facta occupatio. Sic tam insignia in Academiis nostræ Germaniæ stipendia in victu quotidie ad certos annos Studiosis omnium facultatum præstanda se exhibent, quæ Communitates vel Convictoria appellantur, ut Lipsiæ, Wittenbergæ, Jenæ, Altorffii, Francofurthi ad Oderam, Helmstadii, Regiomonti in Borussia, & alibi. Quo quoque ista beneficia spectant, quæ Electores Saxoniae ex bonorum Ecclesiasticorum redditibus in seculo XV. in scholis tribus celeberrimis Portensi, Grimmeni & Misnensi in hunc finem fundarunt, ut trecenti adolescentes liberaliter ibidem alerentur, & in scientiis instruerentur.

S. VI:

Quo major autem hæc Veterum erga studia liberalitas, vid. Dn. *Conrad. Horneus p. m. in reistichen Bedencken über das Schul-Wesen* / p. 45. Eo major successu temporis erga literatos adfuit tenacitas. Illa enim oriebantur tempora, ubi de fisco potius locupletando, quam de studiorum instauratione eorumque augmentatione cogitari solebat. Hoc tamen negandum non est, Privatos aliquâ ex parte supplevisse id, quod ærario principum defecerat.

B

cerat.

cerat. Exempla novioris & novissimæ historiae passim sunt obvia. Sic immortales Olaus Borrichius Medicus Hafnienfis meretur laudes, qui anno 1690. d. 3. Octobr. in cœlibatu decedens, omnes quas amplas admodum honestè comparaverat facultates, in pauperum Studiosorum tantam erogavit utilitatem, ut semper 16. Studiosis in magnificè ab ipso extractâ domo Collegium Medicum dicta, quam commodis cubiculis & exquisita suppellectile librariâ ac Laboratorio Chymico instruxit, alimenta cum hospitio præberentur, quin & aliis ex egestate & imbecilli valetudine oppressis ut subveniri posset, ingenti pecuniæ summa, quæ viginti sex mille & trecentos imperiales explet, in testamenti tabulis prospexit. Vid. *Budei Allgemeines Historisches Lexicon. voc. Borrichius.* Qualem laudabilissimam fundationem quoque egregius ille Anonymorum & Pseudonymorum Detector Placcius in incrementum Gymnasii Hamburgensis reliquerit, in vitâ Testatoris *Theatro* ejus *Anonym. & Pseudonym.* præmissâ jucundè recensetur. Ut taceamus infinitis ferè quæ hic Erfordiæ prostant, ut in Collegio Saxonico, Portæ Cæli & aliarum fundationum, exemplis.

§. VII.

Eadem quoque nisi major palma debetur pientissimè defuncto Domino Thiloni Zieglero, cujus Epitaphium, quod in templo Evangelico Mercatorum publicè affixum conspicitur, in universæ Ziegle-

Zieglerianæ Familiæ splendorem & pientissimi Domini defuncti agnati mei laudem Dissertationi meæ præponi curavi; hic enim tanquam innuptus nullis heredibus necessariis relictis decedens Erfordiæ *d. 18. Aug. Anno 1638.* nunquam intermorituram condidit dispositionem, in qua in universæ Familiæ Zieglerianæ conservationem nec non literarum & bonarum artium augmentationem piam causam ita in heredem instituit, ut ejus substantiæ superstitis universi redditus annui duobus Studiosis, uni ex Familiæ Zieglerianæ Juri, alteri plebejo S.S. Theologiæ incumbentibus, & quidem illi duæ tertiæ, huic verò una quotannis usque ad annum vigesimum quintum ad propagationem Studiorum suppetitari debeant. Insignem cæteroquin laudatus Dn. Fundator adhibuit præcautionem, partim in determinandis Stipendiatorum qualitatibus atque profectibus, partim in ipso modo stipendium conferendi, in hunc saltem effectum, ut nobilissima ejus familia & nomen nec non literæ, bona disciplina & denique salus tam privata quam publica eò magis conservari atque immortalis reddi valeat; Hinc haud exiguâ cum emphasi Magnificis Testamenti Dominis Executoribus injunxit, ut in conferendo stipendio omne partium studium cane pejus & angue fugiant, nec ad affectionem, favorem, dona, amicitiam, inimicitiam vel odium privatum ullum respectum habeant, sed ejusmodi Stipendiatos eligant: die das beste Ingenium haben/ und zum Studiren am tüchtigsten/ und daß sie sich in ihren Studiis

Studiis so wohl angelassen haben / das sie bey ordentlicher Examination rechtmäßig entweder in primam Classen, oder aber umb so vielmehr daraus ins Gymnasium Senatorium zu promoviren / und sonst qualificiret befunden worden.

§. VIII.

Atque hæc generaliter de scaturigine stipendiorum in transitu quasi præmonuisse sufficient. Jam ad specialiora ut nos convertamus, ordinis postulat ratio, ubi considerandum occurrit: Omnem personam liberam rerum suarum administrationem habentem stipendia constituere ac fundere posse. Neque enim refert an Princeps an privatus sit, an Nobilis an plebejus, an vera an mystica persona, per quam intelligimus Universitatem quandam, aut Corpus ex distantibus personis collectum communibus legibus ad communem universitatis utilitatem utens, quod in omnibus actibus pro una eademque persona habetur. Struv. *Ex. 7. ib. 41.* Hoc tamen necessario requiritur, ut libera rerum suarum administratio ipsi non sit adempta; quæ potestas cui competat vel non, cum apud omnes Pandectarum scriptores systematicos in specie in doctrina de Pactis ferè explicata reperitur, nos studio impræsens huic non infestimus.

§. IX.

Neque masculus solus, sed fœmina quoque jure fundandi stipendia gaudet. Vid. Richter. *vol. 2. cons. 22.* Sicut enim hæc omnem contractum exceptâ fidejussione celebrare, ita quoque donare potest

potest *L. Velles. 6. C. de Revocat. donat.* Id quod quam maximè in fœminâ procedit in nuptâ, ita ut ne de jure communi quidem Curatore opus habeat, præsertim in negotio ad piam causam, de Lyncker. *Dec. 713.* vel si fœmina est illustri. Idem *Dec. 797.* At maritata de bonis receptitiis quidem, non tamen de paraphernalibus & dotalibus absque consensu maritali stipendia constituere poterit, cum hoc ipsum in insigne mariti tenderet præjudicium, ipsumque usufructu, quo alias gauderet, privaret; Alias favor stipendiorum ad studia tantus est, ut licet Statutum aut alia Dispositio adsit: fœminam maximè sine mariti consensu non posse contrahere, illam tamen posse ad sumtus in studia donare. Segura *ad L. 3. ff. de lib. & posth. n. 75.*

§. X.

Furiosæ dispositiones, quas modo tam inter vivos, quam ultimâ condit voluntate, ipso jure nullas esse, notorii juris est; hinc nec testamentum ad pias causas & stipendia ab ipso subsistere potest, de quo consulatur pluribus Klockius *Vol. 3. cons. 113. per tot. & DD. ad l. 9. C. qui test. facere possunt.* hoc tamen in favorem stipendiorum inde remanebit utilitatis, ut si bona sua ad studiorum conservationem destina-verit, præsumi eam dispositionem tempore intermissi furoris, dilucidorumque intervallorum factam esse. *arg. l. r. C. de Codicill. Brunnem. ad l. 9. C. qui test. fac. poss.* Klock. *c. l. n. 29.* Strauch. *Dissert. Justin. 9. Aph. 3.* Sed de mente captis quid dicendum? Horum dispositiones subsistere docuit Sande *Dec.*

Fris. l. 2. tit. 1. def. ult. Mevius *conf. posth. 40 n. 17.* quorum opiniones verissimæ, pro modo tamen & gradu morbi, præsertim in hâc causâ Studiorum favorabili.

§. XI.

Neque imbuerem jus condendi testamentum habere, est in propatulo. §. 1. *Inst. Quib. non est permitt. fac. test.* adeo ut nec ad pias causas, & consequenter ad stipendia studiorum ejusmodi dispositio vires habeat. *Carpzov. p. 3. const. 6. def. 6.* Brunnem. *ad L. 4. C. qui test. fac. poss.* Imò nec principe consentiente quidem subsistat. *l. 6. C. de test. milit.* Cum princeps defectum intellectus supplere nequeat. Nihilominus tamen si pubertati proximo princeps testari permittat, præsertim in testamento favorem studiorum vel aliam piam causam concernente, ejusmodi Dispositionem utique subsistere statuimus. Brunnem. *ad L. 8. n. 18. ff. de inoff. test.* Quia sic princeps non tam intellectum suppleret, quam potius tantummodo obstaculum temporis, quod cum ex jure civili descendat, facere potest, removeret.

§. XII.

Surdum quoque & mutum jure fundandi stipendia gaudere statuimus, id quod de eo, qui casu in hoc vitium incidit, est extra dubium, præsertim si scribere possit, multò magis si infortunium discretum est. *L. discretis 10. C. qui test. fac. poss.* Sed in furdo & muto à natura major dubitandi ratio enascitur: cum regulariter in tali intellectus quoque deficiat, nec vel nuncupativè vel in scriptis, voluntatem

tatem suam declarare valeat. Sed si de intellectu appareat, certisve signis sensa mentis exprimere possit, sicut, ad alias pias causas testari, ita quoque de stipendiis ipsum disponere posse concedimus, præprimis, quod tale testamentum etiam nutus fieri posse, communiter existimetur. vid. Stryck. *in tr. de jur. Sens. Diss.* 4. c. 3. n. 47. Sed quid ad *L. 10. C. qui test. fac. poss.* respondendum, ubi furdo & muto à natura denegatur facultas relinquendi libertatem, ut ut rem maximo favore gaudentem, à quâ aliàs ad piam causam consequentia deduci solet? Rescissimè Dn. Brunnem. ad *dict. L. n. 7. & seqq.* asserit: jure Canonico istam juris civilis dispositionem favore piæ causæ esse exauctoratam. Vid. *Brunnem. c. 1.* ubi latissime nostram sententiam propugnat, atque dissentientem Dauthium refutat.

S. XIII.

Prodigus quoque jus fundandi stipendium habet; Huic enim etiam omnis potestas de re suâ disponendi jure Justiniano sit adempta; *L. 18. ff. qui test. fac. possunt.* Si tamen probè posteritati consuluerit, aut quicquam utiliter disposuerit, dispositio ejus habetur pro valida *Nov. Leon. 38. Carpzov. p. 3. const. 6. d. 11.* Quid quæso jam utilius ipsâ fundatione stipendii ad studia disponere possit prodigus? Si enim hereditatem necessariis relinquere, pauperibus sua distribuere, aut gravem servitutis torquem cervicibus servorum adimere ipsi permissum, *per cit. Nov. Leon. 38.* pari & majori ratione fundatio stipendiorum ipsi non erit prohibita. Et utut Novellæ

vellæ Leonis alias vim decisivam non habeant, aliud tamen de citata *Novella 39.* dicendum, quam utpote tale quid continentem, quod Jure Justiniano decisum non est, usu fori receptam esse, testantur passim DD. Frustrâ dissentit Dn. de Lyncker. in *Analect. ad Struv. lib. 28. tit. 1. th. 8.* qui statuit: Testamentum prodigi non valere, quamvis benè consulerit posteritati, vel ad pias causas testetur.

§. XIV.

Cæco. eò minus facultas constituendi Stipendium ad studia est deneganda, quo certius ipsi in aliis causis non simpliciter facultatem testandi esse ademptam, sed potius adhibitis tribus singularibus, de quibus in *L. 8. C. qui test. fac. poss.* ibique *Brunnem. n. 1.* esse permissam. Imò si per ultimam voluntatem fundet stipendium, has solennitates nec observare quidem tenetur, neque ut præter duos tertium testem adhibeat, requiritur, quia hoc testamentum à jure gentium dirigitur, quod duobus contentum est testibus, adjectio autem testis tertii ex jure positivo dependet. *Brunnem. ad c. l. 8. n. 10. & 11.* Vid. *Stryck. ad Brunnem. Jus Eccles. L. 2. cap. 12. n. 5.*

§. XV.

Filium familias de peculio profectio stipendium fundaturum non audiri extra dubium est, idque sive pater consentiat, sive non *L. 6. ff. qui test. fac. poss.* quia jure gentium de rebus alienis nemini disponendi competit facultas. At de adventio peculio ordinario patre consentiente tam per ultimam voluntatem quam inter vivos de stipendio

dio ipsum disponere posse asserimus, id quod de omnibus piis causis statuit *Jul. Clar. §. testam. qv. 5. n. 7. Molin. Disp. 138. n. 8. Gilken. & Brunnem. ad L. 3. C. qui test. fac. poss. n. 11.* Utut enim patria potestas, quibus subsunt, obstet testamenti factioni filiorum, præsertim in illis bonis, in quibus patribus ususfructus competit; quia tamen in testamentis ad pias causas ea saltem, quæ juris gentium & juris Canonici sunt, attendi solent; hinc ad dispositionem hanc Juris Romani vix ullus habetur respectus. Idem multò magis de adventitio extraordinario asserimus, quamvis filiofamilias alias juxta veriore DD. opinionem de hoc peculio testari non concessum sit. Eòdem modo de peculio Castrensi vel quasi, quin si pendia fundarum valeat, nullus dubitat.

§. XVI.

Res porro ipsa ex qua stipendia præstari debent, ex sola fundatoris dependet dispositione. Ur plurimum enim in certa pecuniæ quantitate vel ex pensionibus fortis, vel aliis rebus venditis redacta consistere solet, quæ ut loquitur Dn. Zaunschliffer. *tr. de jure stipend. aph 10.* Studiosis est gratissima & ad scopum accommodatissima. Siquidem hi morem Franciscanorum, omnia præter pecuniam accipientium, cane pejus & angue fugiunt, ac è contrario pecuniam præ reliquis omnibus amant, **indem man hieraus alé bald ein aurum portabile, und aus grossen kleine Stückgen machen kan.** Zaunschliff. *c. l.* Idem quoque ex fundatione stipendii patet Ziegleriani, ubi pientissimus Dn. Fundator ex universis allodia-

C

lium

lium bonorum redivibus stipendium duobus stipendiatis in pecunia numeratâ exsolvi constituit. Imò rem sacram quoque ad hunc usum ab ecclesiâ alienari posse, æquè ob pauperes, aliamve necessitatem, præsertim si impendatur ad studia theologica, non absque ratione inferimus per *cap. 70. caus. 12. qv. 2. l. 22. pr. C. de SS. Eccles. Nov. 46. § 67. Klock. l. 1. conf. 36. n. 21.* vid. quoque *Richter. Vol. 1. p. 2. conf. 2.* ubi mentionem facit stipendii: von 6 Körben Salz. Quid? quod non rarò in victu quotidiano stipendium consistit, quo Communitates, Convictoria, Frey-Tische &c. cujus generis pluribus Academia nostræ germanicæ abundant, spectare videntur.

6. XVII.

Sicut autem Objectum Stipendiorum est varium, ita modus quoque stipendia constituendi non idem, sed diversus est. Vel enim inter vivos, vel ultima fundantur voluntate. Priori casu se offert Pollicitatio. Quis enim dubitaret, pollicitando teneri illum, qui stipendium ad studia promisit, cum & is, qui DEO, Ecclesiæ, Universitati vel pauperibus quid pollicetur, etiam ante acceptationem obligetur. *l. 1. 2. § 3. ff. de Pollicit. Strauch. Dissert. 12. aph. 4.* idque licet inops sit. *l. 9. ff. cod.* Multò magis obligatur, si quis tertio stipulanti foundationem stipendii promittat; non obstante regulâ juris Romani: Alteri per alterum non acquiri obligationem. Hanc enim regulam de non quarendâ alteri obligatione ex consuetudine vulgari hodie non amplius observari, nec per eam ejusmodi stipulationes

tiones amplius invalidari, docet accuratissimus Germanicorum morum observator *Mev. p. 4. Dec. 112. n. 4. confer Id. p. 2. Dec 94. n. 5. Struv Exerc. 47. th. 7. §. 18.*

§. XIIX.

Per donationem quoque inter vivos Aca-
demix vel civitati factam, item per transactiones
innitas stipendia multò sæpius fundari solent; ita
ut femina pro donante stipendium intercedens, be-
neficio Scti Vellejani ne quidem uti valeat. *L. pen.
C. ad Sct. Vellej. Mev. p. 3. Dec. 87.* Sed quid si dona-
tio ad stipendium 500. excedat solidos, an insinua-
tione indigeat. *Carpzov. p. 2. const 12. def. 13.* Insinua-
tionem requirit, quem sequitur *Lauterb. in comp.
jur. tit. de donat. per l. 15. 19. C. de SS. Eccles. l. 36. §. fin.
C. de donat.* quod dogma de jure civili est verissi-
mum, absque ratione dissentiente Antonio Fabro in
C. l. 8. tit 3. def. 12. Utut enim in *l. 36. pr. §. 1. & 2.*
insinuationes in donationibus ad redemptionem cap-
tivorum, refectionem domus exustæ vel collapsæ,
nec non militibus à magistris militum in rebus mo-
bilibus factis remissæ sint; neutiquam tamen hoc-
cæ speciale privilegium ad alias pias causas ultra cas-
us in legibus specialiter expressos est extensibile.
Bocer. de donat. c. 3. n. 70. At jure Canonico, quod
in praxi hoc in passu sequimur, insinuationem non
exigi docent *Zœf. de donat. n. 49. Brunnem. de jur.
Eccles. l. 2. c. 15. §. 21 ibique Du. Stryck. in Notat.*

§. XIX.

Frequentissimus porrò modus fundandi sti-
pendia testamentum est, ubi quidem quoad jus civi-
le solennitatibus omnibus opus est; hoc enim qua
dispo.

dispositiones ad pias causas singulare nihil constituit, sed ea sub dispositione juris communis reliquit. *Jaf. in l. 1. C. de SS. Eccles. Finckelth. obs. 78. n. 38. & 40.* At per Canonicum Jus aliter provisum, ac sicut in omnibus ultimis voluntatibus ad pias causas, ita quoque ad studia omnis remissa est sollemnitas testamentaria, & præter voluntatem ejusque fidem nihil requiritur. *cap. 11. X. de Testament.* de quo vide latius apud *Pantschm l. 2. qv. 8. per tot.* adeo, ut si de manu testatoris ejusve voluntate sufficienter constet, ne testibus duobus quidem, quorum in supra citat. *cap. X. de testam.* fit mentio, opus sit; hi enim probationis saltem, neutiquam verò sollemnitatis gratia requiri communior & verior est DD. sententia *Struv. Exec. 32. §. 23. ibique Dn. Lyncker. in Analect. Kettler. Dec 33. Mer part. 8. Dec. 5.* licet dissentiat *Lauterb. in comp. de test. milit. in fin.* *Carpz. p. 3 C. 4. d. 33. 34.* Sicut autem dictum jus Canonicum in iis, quæ pias causas concernunt, in terris imperii quoque sequi oportere Juris Consultorum sententia communior est. *Vid. Tiraquell. de privileg. pie cause 136. Wesenb. conf. 130. n. 143. Vol. 3.* Ita non raro contingit, ut ad meliorem præcautionem stipendiorum fundatores adhibitis omnibus sollemnitatibus communibus disponant, quod factum quoque in supra laudato ultimo elogio Dn. Thilonis Ziegler. p. m. qui non in præsentia solum septem testium in specie ad hunc actum requisitorum in scriptis fundationem stipendii ordinavit, sed in superfluum quoque ipsum testamentum Amplissimo Senatui

Erffor-

Erffordienſi, judicialiter ut hoc confirmet & recipiat, exhibuit.

§. XX.

Sed ſi quis in teſtamento juxta privilegium juris Canonici tenorem de ſtipendio ad ſtudia teſtatus ſit, præter piam cauſam tamen alios heredes extraneos vel inſtituit in heredes, vel legata iſtis relinquit, an hæc legata vel portiones hereditariæ ſtipendiato accreſcant? De his affirmamus, de illis negamus quæſtionem, idque arg. *Nov. 107. cap. 1. §. 2. & L. 21. §. 1. C. de teſtam. Add Struv. Jurispr. l. 2. tit. 16. th. fin. Stryck. in not. ad Brunnem. Jus Eccleſ. l. 2. c. 12. §. 2. in fin.* Hoc inſimul notandum, pro certâ heredis inſtitutione habendam illam eſſe, ſi quis inſtituat: *Die ſtudierende Jugend. Richter. Dec. 148. quem adprobat Dn. de Lyncker. in Analect. ad Struv. tit. ff. de hered. inſtit. th. 3.*

§. XXI.

Cum autem ipſam ſtipendiorum foundationem eorundem excipiat actualis collatio, ut de hæc quoque aliquid addam, ordinis poſtulat ratio. Ubi quoad Collatores ipſos duo potiſſimum caſus conſiderandi veniunt. Aut enim in fundatore collator certus denominatus eſt, aut non; Priori caſu juxta tenorem foundationis, qui ad amuſſim ſequendus eſt, is, qui à fundatore eſt expreſſus, ſtipendium conferet, qui propterea ſi in teſtamento factum ſit, Executor teſtamentarius audit. Sic in ſæpius laudatâ foundatione Ziegleriani Stipendii Rector Univerſitatis Magnificus Academiae noſtræ Er-

fordienſis, ſi quis Religioni Evangelicæ additus adſit, ſin minus, Profefſores & Doctores Facultatis Juridicæ Evangelici, Executores teſtamentarii à Domino Fundatore repetitis vicibus ſunt conſtituti. *vid. §. 36. fundationis ibi: Damit auch be- meldter Rector oder Profefſores, die ich auch alle Dero Nachſolgere zu Executoren in dieſen allen hiermit biß zu ewigen Zeiten verordne und conſtituire &c.* Si autem Evangelici Rector vel Ampliſſimæ Facultatis Juridicæ Doctores non reperiantur, vel Evangelico Auguſtana Religio præter omnem ſpem Erfordienſi in civitate penitus extincta eſſet, ad Uni- verſitatem Jenenſem iisdem tamen modis, quibus ſtipendium Erfordicæ antea diſtributum erat, fundatio Ziegleriana tranſvolvi deberet. Alias quidem in ſolo fundantis arbitrio poſitum, quem fundationis ſuæ Executorem denominare velit, modo idoneum conſtituat. Magiſtratus enim cui omnium piarum cauſarum ſuprema comperit inſpectio, ſine dubio à iudice hoc in paſſu recedere, aliumve Executorem capaciorem eligere poterit, ſicuti Magiſtratus iudicium patris, filio in idoneum tutorem in teſtamento conſtituentis, in utilitatem publicam & pupilli non injuſtè interdum negligit, arg. *l. 55. ff. de leg. 1. vid. l. 26. pr. ff. de teſt. tut.*

§. XXII.

Quæritur autem an ejuſmodi Executori potestas competat alium collatorem eligendi? quod regulariter negamus: Sicuti enim tutor teſtamentarius alium tutorem conſtituere non poteſt, ſed
 finitâ

finitâ ejus tutela hæc ad legitimum, hocque deficiente jus constituendi ad magistratum devolvitur. Ita nec in arbitrio executoris denominati erit; alium substituendi; A tutore enim testamentario ad Executorem, validum duci argumentum, docet Klock, *Vol. 3. Consf. 123. n. 22.* Non obstante: Executorem testamenti quasi Procuratorem & Commissarium defuncti haberi, secundum tradita Reusneri *de testam. cap. 2 n. 48.* Procuratorem autem in negotiis extrajudicialibus substituere posse *l. 8. §. 3. ff. Mandat.* Quis enim non videt, comparationem procuratoris & Executoris testamentarii non absolutam, sed saltem respectivam esse, ac consequenter ab illo ad hunc universaliter concludere non licere, præsertim cum alia sit ratio ad certum actum alium substituendi, alia verò novum Collatorem eligendi, ipsique omnem potestatem, quam antecessor habet, in perpetuum concedendi. Expressâ ergo fundatoris concessione opus est ad hoc, ut Executor alium eligere possit, ubi tamen non quemvis pro absoluto ejus arbitrio, sed conscientiosum saltem ac idoneum denominare potest, id quod non rarò in fundationibus, sive ultimâ voluntate, vel per dispositionem inter vivos fiant, exprimi solet; ut in stipendio quòdam ad studia à Joachimo Mehrfag / Witstockii *d. 30. Jul. Ao. 1683.* fundato, ubi uno ex Executoribus mortuo, alteri fundator concessit Jus novum eligendi & in demortui locum substituendi, in verbis: *Würde auch von denen beyden Curatoren (Executorn) etner nach Gottes Willen mit Tode abge-*

gehen/ soll der Nachbleibende allsofort bey guter Vernunft einen andern an seiner Stelle hierzu erbiten und erwehlen/ daß dieses immerfort bey denen Curatorn bleibe/ biß dermaleins meine Söhne zu ihren männlichen Alter kommen/ da sie doch solch Geld nicht zu ihren Gebrauch nehmen/ sondern was ich einmal legiret/ bestätigen und darüber halten helfen/ und ebenermaßen solche gute Freunde/ als Curatores erwehlen und bitten: daß es immer so fort bleibe/ und nicht zu frembder Gewalt komme/ sondern immer als Joachim Mehrkazen Vermachung bleibe &c.

§. XXIII.

Ex quò tamen Executores supra testamentariis tutoribus comparavimus ex *Klockio Vol. 3. cons. 123. n. 22.* neutiquam inferendum est: Executores invitos ad hoc officium suscipiendum cogi posse, nam hoc in mero ipsorum consistere arbitrio patet ex *l. 12. §. 4. ff. de relig. & sumt. funt.* Munoz de Escobar de ration. distrahend. *cap. 27. n. 48.* Rationem addit Carpzo. *p. 3. C. 13. d. 37. n. 3.* quod scil. nemo cogatur invitus procurare, ergò nec alterius voluntatem exequi, cum Executor quasi Procurator defuncti habeatur. Reusner. de testam *p. 1. c. 2. n. 48.* Et quamvis tutor ad officium suscipiendum invitus compellatur, *l. 1. in pr. ff. de administr. tut.* ejusmodi Executor verò tutori testamentario similis sit. *Klock. tom. 3. cons. 123. n. 22.* præsertim si in dispositione circa stipendium ad studia constitutus fuerit, quæ & favorem pupillarem & publicum præ se habere

bere videtur, quia tamen Executorum officium nullâ lege publicâ sed à privato imponitur, deinde etî in testamento nominatus executoris officium in se suscipere nolit, propterea tamen Testatoris voluntas exitu eo minus destituetur, quo magis hoc casu magistratui incumbit, ut vel ipse testamentum exequatur, vel alium Executorem constituat. Carpz. c. l. n. 6. & seqq. hinc non rectè quoad hunc passum ab officio tutoris ad munus Executoris ducitur conclusio. Hoc tamen negandum non est, executorem cui propter hoc officium legatum in dispositione relictum est, in tantum ad illud suscipiendum cogi posse, ut illud vel acceptare vel legatum perdere debeat, arg. l. 12. §. 4. ff. de relig. & sumt. funer. imò si summa necessitas adsit, eum omnimodò cogi posse. asserimus arg. l. 2. §. 3. ff. de Curat. bon. dand.

§. XXIV.

Si porrò bonis Collatoris Curator datus sit, eum ad vacans beneficium præsentare posse neutiquam ambigendum est. Brunnem ad L. 2. ff. de Curat. bon. dand. n. 14 De hoc tamen dubitari posset, ad quem si jus præsentandi certæ familiæ darum, illa verò penitus extincta sit, jus conferendi stipendium transvolvatur? Et ad Academiam, si quæ in loco foundationis sit, hoc jus pertinebit, sicuti per tradita Richteri V. 1. p. 1. Conf. 28 n. 1. 28 jus præsentandi ad præbendam tali casu capitulo acquiritur; nullâ verò Academiâ præsentante magistratui ordinario collatio competet.

D

§. XXV

In casu verò quo, in fundatione ipsâ nullus Executor vel Collator Stipendii denominatus est, sine dubio ad principem Territorii vel illum, cui hic inspectionem piarum causarum demandavit, pertinebit Collatio, cum non solum stipendiorum principalium à Majoribus suis constitutorum, sed & aliorum præsertim Collatorem non habentium cura, tanquam jure Episcopali imposita, ipsi competat. Carpz Jurispr. Consist. l. 2. d. 332. Mindan. de Mandat. l. 3. cap. 18. n. 11.

Cæterum an Executor Stipendii ad rationes reddendas de administratione proventuum stipendialium teneatur, dubiæ quæstionis est. Ante omnia respiciendum est, utrum Executores ipsi pecuniam cæterosque stipendii proventus acceperint, & expenderit, nec ne? Priori casu affirmanda est quæstio, cum regula sit æternæ veritatis: Omnes rerum alienarum administratores ad rationes reddendas teneri, *Mev. p. 2. Dec. 219. n. 2. l. 2. t. 6. §. 6. ff. de N. G. l. 46. l. 36. ff. de Procurat.* Hasque rationes principem vel illos, quibus suprema piarum causarum inspectio demandata est, vel alios quorum interest, exigere posse, nulli dubitamus. arg. eorum, quæ tradit *Mev. ad Jus Lub. 2. tit. 3. rubr. n. 23. & seqq. vid. Klock. de Contribut. c. 5. n. 103. circa fin.* Id quod de reliquis etiam Testamenti Executoribus, quod scilicet rationes reddere teneantur, affirmat *Tabor in Relat. Argentorat. 96. incis. die Geschicht. n. 31. Schilter.*

ter ad *Instit. lib. 2. tit. 25. aph. ult.* quamvis hic difficilis sit. *Klock. conf. 36. n. 30. & seqq.* vid. *Oldendorp. de Execut. ult. Volunt. & Jacob. a Cambis de eodem argumento.* Et si fecus diceremus, quantane quaesio ansa daretur fraudibus & abusibus rerum ad pios usus dedicatarum?

§. XXVII.

Hoc insuper addendum, Executorem pro facta stipendii collatione, quæ fit literis præsentatis, *Conf. Marp. Vol. 1. conf. 10. n. 45.* nihil à Stipendiato jure actionis postulare posse, cum nihil aliud, quam quod officii ratio, quod eodem modo ut tutoris gratuitum est, & ex solâ amicitia & pietate proficiscitur, adeoque etiam absque ulla spe præmii exercendum; *arg. l. 1. §. 4. ff. Mandat. Munoz de Escocendum; bar. de administr. c. 27. n. 45.* postulavit, præstiterit; nisi ipsi in fundatione vel à superiore ex certâ causâ, puta; si negotia propria relinquere, vel aliquo excurrere vel proficisci necessum habeat, quid statutum sit. *Idem cap. 27. n. 47.* Cæteroque, si stipendiatus ad grati animi declarationem quid sponte offerat collatori, citra turpitudinem quin accipere possit, nulli dubitamus, modò in collatione ipsâ non ad dona accepta vel promissa, sed ad ipsum fundationis tenorem & subjectum dignum respectum habeat.

§. XXVIII.

Contemplatis jam personis conferentibus, ad stipendium acquirentes nos convertimus, ubi partim in genere, partim in specie quasdam deprehendimus

dimus prohibitas & impeditas. Generale impedimentum in acquirendo stipendio ad studia obstat fœminis; idque propter conjecturatam mentem stipendium ad studia constituentis, quam omnibus modis observandam esse ex *L. 5. quemadmodum. test. apertiant.* abundè constat. *Natta conf. 217. n. 5. Vol. 1.* Ut enim in fœminis extraordinaria interdum reperiatur ingenii excellentia ac prudentia, de quibus ex professo legi meretur Paschii tract. historico-literalis *de Gynecæo docto, vom gelehrten Frauenzimmer.* ad hos tamen casus exorbitantes testatorem respexisse neutiquam præsumitur. arg. *l. 3. ff. de legib.* Vid. *Limnæus de Jur. Publ. l. 2. C. 2. § 8. & seqq.* *Wendel in Polit. l. 2. cap. 3. th. 6.*

§. XXIX.

Furiosum quoque ac mente captum ad acquisitionem stipendii ad studia incapacem esse, ex eadem fundatoris voluntate præsumta colligendum est. Id quod tamen ad eos, qui obtusioris ingenii sunt, die etwas sumam / blode / oder einfeltig sind / non extendendum est. In his enim, sicut in nuptiis ineundis, *Sande L. 2. r. 1. d. fin.* in Pactorum & Contractuum materia. *Manz. dec. Palat. 46.* item in testamenti factione. *Klock Vol. 3. conf. 113.* *Sande d. l. Mev conf. posth. 40. n. 17.* cum furiosi comparatio cessat, ita ejusmodi stupidioris mentis adolescens pro incapaci ad studiorum stipendium eo minus habendus est, quo experientia teste non raro contingit, ut ejusmodi homo concurrente diligentia, fidelione præceptorum instructione ac indefessâ exercita-

ercitatione ex somno quasi resciscitur, ingenium-
 ve latens mirifice extractum fuerit; præsertim cum
 durabilioris ut plurimum sine naturæ, & juxta Plu-
 tarchum de Educat. cap. 4. post diligentem cultu-
 ram sat uberiores ferre soleant fructus. Huic au-
 tem, quod de incapacitate furiosorum asseruimus,
 nequaquam obstat, neminem propter naturæ vi-
 tium jure suo privandum esse; ex quo etiam nec
 furiosum dominio suo excidere rectè docuerunt
 H. Grot. de J. B. & P. l. 2. c. 22. th. 10. n. 1. & c. 3. th. 6.
 Victor. de Bello l. 2. n. 5. 6. 7. Facilis enim est re-
 sponso, si jus questum à jure querendo separamus.
 Illud nemini propter vitium naturæ adimi posse.
 & nos concedimus; sed à jure quærendo aliquem
 facilius repelli posse statuimus, si sc. tempore sti-
 pendium acquirendi furiosus fuerit; neque enim
 furor superveniens nocere potest. Vid. Grot. l. 2.
 cap. 2. th. 13. n. 4. Et quamvis alias animi vitia, in-
 ter quæ furor quoque computatur, non attendi so-
 leant, ex quo etiam in venditione servi propter
 animi vitium redhibitoria actionis locus non est.
 L. ob quæ vitia. ff. de edil. edict. quia tamen propter
 hoc animi vitium stipendium ad studia, ad quæ uni-
 cè destinatum est, redditur penitus inutile, atque
 sic expressè ingenii opera requiritur; hinc aliter
 hic decidendum esse, sua sponte consequitur. Idem
 de furdo muto simul natura tali dicendum est, li-
 cet vel maxime miranda excellentis ingenii signa
 interdum in ejusmodi subjectis conspiciamus, quo
 de vid. Brunnem. ad L. 10. C. qui testam. fac. poss.

Prodigus tamen ad stipendium ad studia consequendum non est incapax. modo Curatores legitimam inspectionem, quod ad contrarios usus non impendatur, adhibeant.

§. XXX.

Hæreticis, Bannitis, Excommunicatis, Apostatis, Judæis & reliquis omnibus, qui jure Civili testamenti factione passiva destituuntur, ad stipendium ad studia capeffendum inidoneos esse, quilibet nobis largietur. Non ignoramus equidem, Judæo per modum legati aliquid à christiano relinquere posse communiter existimari. Carpz. p. 3. C. 13. d. 36. Brunnem. ad L. 1. C. de Judæis. Sed rationibus ac textu hæc opinio destituitur. Nam sicut in c. 1. 1. C. de Judæis, Collegio Judæorum expressè facultas percipiendi legatum denegatur; Ita à contrario sensu vix inde est concludendum: Ergò Judæo quid legari licet; cum eadem ferè ratio prohibitionis in Judæis, quam ipsorum Collegio adfit. Transeat jam, quod juxta Carpzovium c. 1. Judæi nusquam specialiter à legibus à jure percipiendi legata repellantur; sufficit tamen illos sub generali prohibitione Hæreticorum seu omnium qui fidem christianam averfantur, in Nov. 117. cap. 2. contineri. Neque sola Judæorum tolerantia in Imperio Romano Germanico hoc jus Judæis tribuere potest, eo quod alias ex hoc ipso principio & Collegio Judæorum quod pari modo ex pia ratione, an fortassis converti possent, tolerantur. Cap. *Esti Judæos*

13. in pr. X. de Jud. Carpz. c. l. n. 13. & 14. idem foret indulgendum. Imò quod ad stipendia ad studia sint incapaces, hæc militat specifica ratio: quod hoc modo anfa daretur contumaciam Judæi confirmandi & christianæ religioni nocendi, quæ restitutiſſimæ eſſet conſequentiæ.

§. XXXI.

Ad ſpecialiter impeditos verò pertinet in ſtipendio FAMILIÆ relicto, is, qui de familia denominata non derivat natales. Vocem autem familiae latè accipiendam eſſe putamus in hâc materiâ favorabili, ita, ut niſi appareat, fundatorem ſtipendii ad nomen floremque familiae ſaltem reſpexiſſe, nati ex fœmina quoque admittendi ſint. arg. l. 5. C. de V. S. ibique DD. præſertim ſi voce Freundſchaft uſus eſt. Carzov. Jurispr. Conſiſt. l. 2. def. 333. Spurius tamen aliivè illegitimi non admittuntur, bene tamen emancipatus filius. Wiſſenbach. ad ff. p. 2. diſp. 2. th. 12. Neque arrogatus arg. l. ſi in §. 1. ff. de leg. 2. l. 76. ff. de Condit. & Demonſtr. Non obſtante: Arrogationem jura agnationis ſeu familiae tribuere L. 23. ff. de Adopt. Effectus enim hic toties ceſſat; quoties vel liberos naturaliter ſuſceptos intelligendos eſſe ipſa materia ſubſtrata ſuadet. Mant. de conject. ult. volunt. tit. 8. n. 3. Rennemann. de jure Perſon. Diſp. 44. th. 19. Exheredatum tamen ad ſtipendium admittendum eſſe, argumento eorum defendimus, quæ tradit Zaunſchliffer. in Diſput. de commodis vel incommodis filii, patris heres non exiſtentiſ. Aph. 2. & 8.

§. XXXII.

Ex quibus patet, in stipendio familiæ stipendiandum præcisè ex denominata familiâ oriundum esse debere, sed si fundator in genere vocasset agnatum, plures tamen adsint competitores de familia, cui collatio sit facienda dubitari posset? Si omnes istis qualitatibus in fundatione expressis æqualiter pollent, proximior remotiorem excludit, partim quod iste fundatori semper censeatur esse dilectior. *l. f. C. de Verb. Sign. Richter. V. 1. p. 4. conf. 2. Lauterb. de magis dilecto. C. 5. §. 5. partim, quod in casu, quo liberi vel agnati in genere ad stipendium vocantur, eo ordine, quo ab intestato succederent, vocati censentur. Carpz. P. 3. C. 8. def. 26. n. 2.* Notanter autem addidi: Si omnes istis qualitatibus in fundatione expressis æqualiter pollent: Si enim disparis conditionis sint, unusque majoribus fundationique convenientioribus studiorum profectibus præ altero condecoratus sit, ad proximitatem gradus, nisi hanc fundator in specie maluerit, nunquam respiciendum est; cum aptior ad studia magis fini constituentis ac minus aptus satisfacere potest. Confer. Carpz. Conf. *l. 2. d. 409.* In quibus profectibus autem, an unus alterum excellat per examen inter ipsos instituendum dijudicandum est. Sicut mihi met ipsi, cum de prælaudato Stipendio Familiæ Ziegleriano à quodam ex agnatis meis lis moveretur, in terminis responderunt Jenenses. *Mens. Jun. 1711. in verbis: Sondern es scheinet / so viel die vierde Frage anlangt / der Fundator selbst / wenn*

wenn er die Fähigkeit eines jedesmaligen Stipendiati auf obpartheyische Discretion und Gutbefinden derer verordneten Executoren ausgestellt / dahin anzuweisen : daß bey vorfallenden Zweifel durch angestellte Prüfung von denen Executoren auszufinden / welcher unter beyden Competenten mit dem besten Ingenio begabt und dergestalt beschaffen sey : daß man sich zu demselben der Erreichung des in der Stiftung ausgedruckten Zwecks an meisten zu versehen habe. *V. R. W. Imò præsumptione juris non raro quis meliori ingenio condecoratus esse censetur altero, proptereaque ipsi stipendium conferendum. Sic Academicum alumno scholæ inferioris præferendum esse, responsum apud Richterum. V. 1. p. 1. conf. 50.*

s. XXXIII.

Multò minus quoque ad proximitatem in gradu respiciendum, si de constituentis voluntate aliunde constat. v. g. Si agnatos antea generaliter nominavit, collatoribus tamen stipendiatorum capacitatem & ingenium specialiter & primario commendavit. Si enim voluntas testatoris manifesta est, ne quidem consanguinita multò minus gradus proximitas spectatur. *L. 39. 70. pr. de acquir. hered.* Hinc cum Dn. Thilo Ziegler in sua fundatione ita disposuerit : Es sollen die darvon unterhaltene Studiosi mein Thilo Zieglers Stipendiaten heißen / und selbiger zweyn seyn / nemlich einer von den alten Erffürstlichen Geschlecht derer Ziegler / oder von der Sachsen / oder Reinbotten / oder der von der Margariten /

E

ten/

ten/ oder von der Marthen/ und fürnemlich wo es immer möglich ein Ziegler meines Geschlechts für allen andern ꝛ. Die sollen alle zwoene/ so das beste Ingenium und zum Studiren am tüchtigsten ꝛ. vom Rectore und Professoren ꝛ. dergestalt zu ieder Zeit ohnpartheyischer Discretion erföhren werden ꝛ. eleganter responderunt Domini Francofurtenses ad Oderam Mens. Jun. 1710. daß in Collatione dieses Zieglerischen Stipendii mehr auf den Vorzug des Ingenii und der Wissenschaft/ als auf die nähere Verwandschaft zu sehen. Sicut Jenenses quoque, cum de Stipendii hujus præferentia inter Stipendiatos Ao. 1701. contendebatur Mense Aprilis, quod Responsum quoque extat apud Lynckeri Resp. 66. responderunt. Eandem quoque dederunt respon- sionem Helmstadiensis Mense Maj. eodem anno 1701.

§. XXXIV.

In investiganda hæc proximitate an ad computationem Canonicam, an ad civilem respicien- dum sit, dubium est Ad Canonicam Helmsta- dienses in supra allegato Responso inclinavunt. Fran- cofurtenses verò & Jenenses in iisdem Respon- sis ad civilem computationem respiciendum esse docue- runt; Pro Canonica hæc militat ratio: quod sti- pendiorum ad studia materia sine dubio ad pias cau- sas spectet; In piis causis autem & Ecclesiasticis Jus Canonicum esse receptum docet Reinking. *de Regim. Secul. & Eccles. l. 2. Class. 2. c. 7.* idque non in terris Catholicorum solum, sed quoque Proteffan- tium

tium. Carzov. Jurispr. Consist. l. 2. def. 15. 2. n. 3. Sed pro Civili computatione fortius prostat argumentum; scil. in terris quâ Pontificiis, quâ Protestantium computationem Canonicam saltem, in causis nuptialibus & incestus, in reliquis omnibus verò Civilem observari. Carpzov. Arb. Confangv. Diss. 1. C. 1. n. 68. 89. & Jurispr. Consist. L. 2. def. 75. n. 14. Cui posteriori sententiæ nostrum quoque adjicimus calculum, non obstante ratione Helmstadiensium: Infirma enim est Consequentiæ: Jus Canonicum in causis piis & materia stipendiorum est receptum; Ergo computatio Canonica quoque recepta est.

§. XXXV.

Si omnes Competitores æqualis gradus sunt, atque capacitatis, stipendii collatio, soli Executorum arbitrio subjicitur, ita tamen, ut ad circumstantias utrinque obvientes respectum habeant. Sic ditiori pauperior. Brunnem. in Jur. Eccles. L. 2. C. 12. §. 14. alteri, qui jam unum habet stipendium, ille qui nullum habet, juxta Cothmann Vol. 5. Resp. 1. n. 384. ignobili nobilis, filio civis, filius Senatoris. Carpz. Jurispr. Consist. l. 2. def. 369. ascititii vel novitii civis filio, originarii & veteris civis filius præferendus est. l. 2. C. de Offic. Prætor. ibique Brunnem. n. 5. 6. 7. Imò sortitioni locum esse, argumento eorum probamus, quæ de subfelliis templorum, de quibus cognata cum cognata contendebat, tradit Carpzov. P. 3. Const. 28. def. 30. n. f.

§. XXXVI.

Dividere quoque hoc in casu Executores sti-

pendium poterunt, si res stipendiaria divisionem recipiat, utut enim ejusmodi modus tollendæ litis inter litigantes in jure regulariter improbetur. *L. 12 §. 14. ff. de Instruct. vel Instrum.* Si tamen fortè rationes æquitatis ac juris æquè prægnantes utrinque militant, & nulla adest circumstantia qualitatis personarum, rerum, vel possessionis, quæ vel reo vel actori faveat, merito inter eos, qui pari planè jure gaudent, res controversa dividitur. *Struv. Exerc. th. 53.*

§. XXXVII.

In casu, ubi in integrâ Fundatoris familiâ nullus capax adest, quid faciendum sit, dubitant Doctores. *Carpzovius P. 2. C. 5. def. 8.* statuit: reditus ejusmodi stipendiarios ad honestum lucrum & usuras licitas potius collocari, indeque stipendium augeri debere, quam ad aliam piam causam interea concedi. At *Dn. Zaunschliffer* de stipend. ad studia *Aph. XI.* contra *Carpzovium* defendit Contrarium. Rationes *Carpzovii* sunt. 1) quod ne favore piæ causæ quidem liceat à Voluntate disponentis deflectere, sed favorabilibus causis ita favor exhiberi debeat, si aliis inde non fiat injuria. *Angel. Conf. 328. n. 5.* 2) quod ad arbitrium alicujus planè non pertineat, mutare testatoris voluntatem, adeo ut relicta ad certum usum ne ad meliorem quidem ab *Executoribus* mutari possint usum. *Natta Conf. 7.* & quamvis 3) aliàs ex doctrina *Manticæ* de Conjectur. ult. volunt. *tit. 19. n. 10. L. 3.* ob favorem piæ causæ facilius fieri possit extensio dispositionis de causa

causa ad causam, maximè cum verisimile sit, testatorem stipendium certæ familiæ studiorum causâ relictum, in alium similem finem potius collocari, quam extingui maluisse; Tamen 4) de mente disponentis non esse controvertendum, nec voluntatis extensionem admittendam, quando dispositio ipsa effectum specificum sortiri posset, juxta eundem Manticam *d. libr. 3. § t. 13. n. 14.* quod in præsentî causa fieret, si deficientibus in familia Studiosis pecuniâ ad honestum lucrum & usuras licitas collocetur, indeque stipendium augeatur ac crescat, quo tempore futuro Studiosus in familia existens ampliori ac pinguiori Testatoris fruatur beneficio. At Zaunschlifferus in hoc affirmativam suam fundat 1) quod Jcti Testatoris voluntatem ex unâ, & publicam utilitatem ex alterâ parte respicere debeant: jam verò publicè interesse, ut v. g. dotes constituantur fœminis, succurratur egenis, alimenta que præbeantur liberis, educenturque furiosi. 2) quod testator verisimiliter sic disposuisset, si de eo interrogatus fuisset, ut Studiosis non extantibus reliquorum ex familiâ inopiæ aliquantisper succurratur. Jam verò secundum eandem definitionem Carpzovii *n. 2.* illud inspicere debet, quod testator verisimiliter disposuisset, si de eo interrogatus fuisset. Nos, si vel planè non, vel difficulter sperari possit habilis Stipendiatus in familiâ, Zaunschlifferi, sin verò minus, Carpzovii partes amplectimur. Hoc tamen certum: Stipendium annuum Studiosis ex certo loco vel familiâ relictum & ab admini-

fratoribus per aliquot annos nemini collatum, si deinde ab aliquo per Processum impetretur, hunc non posse pensiones annorum præteritorum exigere, sed illas redditus ab administratoribus rationibus in novam sortem exigere, quemadmodum ad interrogationem Joh. Laurenz. Seizii *M. April. 1703.* Dn. Wittebergenfes eleganter responderunt, additis rationibus dubitandi & decidendi, quæ, cum verbotenus hic apponere nobis sint prolixiores, Benevol. Lectorem ad Dn. Bergerum in suis Respons. *p. 2. Resp. 174. p. m. 316.* remittimus.

§. XXXVIII.

Antequam ad effectum stipendiorum nos convertimus, hoc unicum addendum putavimus, quod stipendii civis, v.g. Erffordienfis filius, **Erffurtischen Bürger-Kindern** relictus is non sit capax, cujus pater jus Civitatis adhuc Erffordia non habet, licet ex Erffordia oriundus sit; quamprimum enim hodie (jure enim Romano secus, Klock, *Vol. 4. Conf. 61.*) in aliquo loco natus, domicilium alibi constituit, toties non amplius pro Cive habetur, sed cum jure civitatis omnia reliqua ipsi cohærentia perdit. Aliud tamen in istis obtinet, qui per privilegium juribus civium gaudent, utut vel maxime cives propriè non sint, nec jus civitatis solito more impetraverint. Hi enim quoad beneficia neutiquam verò quoad onera civium numero veniunt, atque propterea cives privilegiarii appellantur, nec non sub generali civium nomine comprehenduntur.

Mev.

Mev. p. 5. dec. 258. Idem de his, qui in suburbiis vivunt, statuendum existimamus cum Eodem, p. 3. Dec. 168.

§. XXXIX.

Jam effectum ipsum stipendiorum accedimus, qui vel ratione stipendiatorum vel ratione ipsius stipendii constituti varius est: Ratione stipendiatorum effectus est, ut officia sua & servitia ante omnia addicant loco vel familiae, unde stipendium habuit; pro quo hoc commodi habet, ut ejusmodi Stipendiatus praesertim publicus ante omnes sit promovendus. Carpz. L. 2. def. 404. *Jurispr. Consylt.* Conferatur ex professo de *Obligat. Studiosi Stipendiarii ad Specimen eruditionis edendum*, Schulzius in speciali & integrâ Dissertatione, *Gedani Anno 1680.* habitâ. Ratione ipsius stipendii constituti effectus consistit potissimum in remediis juris occasione stipendii competentibus: Eaque vel in petitorio vel in possessorio.

§. XL.

In hoc possessorio sc. v. g. remedium *L. f. C. de Edict. D. Adrian. tollend.* in casu, quo in dispositione stipendiorum nullum est vitium visibile, nullusque legitimus contradictor. Interdictum retinendae possessionis: *Uti possidetis*: In casu, quo possessor stipendii turbatus est in quasi ejus possessione. Hinc stipendium annuum Studiosis ex certâ civitate oriundis legatum, & per aliquod tempus exsolutum, si deinceps intermittatur solutio, rectè ab uno illorum Studiosorum petitur in processu possessorio ordinaria.

dinario, ita ut Exceptiones: Erroris, aliæque, quæ in altiori consistunt indagine in petitorum rejiciantur, veluti additis Rationibus decidendi responsum tradit Dn Berger. in *Respons.* p. 2. *Resp.* 142. p. m. 241. in causa Johann Laurentii Seizens contra die Kirchen-Vorstehere zu Mühlberg. M. Junii 1702. ad Interrogationem Illustris nostri Regiminis Moguntinensis, quod Erfordix est, hisce formalibus: Daß Beklagter des von ihm beschehenen Vorwendens ungeachtet / die libellirten 18. fl. von der Weilsbergischen und Keineckischen Stiftung Klägern zum Behuff seiner Studien jährl. von der Zeit / da er um selbige gebührend angehalten / und so lange sie hiebevor andern entrichtet worden / zu reichen schuldig; Es ist aber nichts destoweniger ihnen ihre dißfals vorgeschützte Exceptiones in petitorio absonderlich auszuführen unbenommen. B. A. W. Imo ex Canone: *Retintegranda* &c. quoque agi posse in casu amissæ possessionis, est extra dubium.

§. XLI.

In petitorio actio realis Confessoria utilis, quæ ad vindicanda omnia jura, alle *Gerechtigkeiten* / locum invenit, juxta Struv. *Exerc.* 13. *th.* 53. se exhibet. Imò si stipendium ex certo prædio vel fundo debetur actionem hypothecariam locum habere asserit Ahasv. Fritsch. *tr. de jure Stipend.* C. 12. n. 31. cum fundus, unde stipendium est legatum, tacito afficiatur pignore. Moller. 5. *Semestr.* cap. 2. § 79. Si verò quis ex familia fundatoris esse negetur, actione præjudiciali, in quâ jus familiæ ante omnia est discutien-

tiendum. *Mev. P. 1. Dec. 69. 70. § 186.* experiendum est. Sicut autem dictæ actiones ex jure jam constituto oriuntur, ita ad jus promissum actiones personales competunt, eæque vel ex Contractu innito, vel actione ex testamento, vel conditione ex moribus, vel capitulo, si nudo pacto promissio stipendii facta sit. Cum autem stipendii causa sit summaria hinc processu summario tractanda, nec solenni libello, Litis Contestatione, Probatione vel Reprobatione opus, sed aliqualis facti narratio, responsio & demonstratio sine dubio sufficit.

§. XLII.

Modi denique stipendium legitime acquisitum amittendi non omittendi sunt. Inter quos *beneficii abusus* primum sibi locum vindicat; propter hunc enim cujuslibet beneficii usus tollitur. Nominè abusus stipendii autem hic nobis omne id venit, quò finis stipendii impeditur, puta si luxu & luxuriâ stipendium disperdat, vel alias vitam turpem & scandalosam exerceat, quò spectat; si alumnus frequentior in Collegio Veneris, quam Professoris deprehensus fuerit, oder wohl gar ein und ander Weiber Stipendium gantzet. Item huc venit: si illicitis artibus & scientiis inhæreat, v.g. Magiæ. *Desertio* deinde *studiorum CAUSA* amittendi stipendium est. Privilegia enim denegantur omnibus, qui munus, quod profitentur, non adimplent. *L. sub pretextu 9. C. de S. S. Eccles.* hinc rectè legatum studiorum causa relictum tanquam conditionale ex-

pirare & hereditati accedere, quando Legatarius studiis decedit, decisum penes Carpzov. p. 3. C. 13. def. 26. *Publica* 3) *Relegatio* huc spectat, si ob delictum ab Academia relegatus, & confessus & convictus fuerit, idque sive ad tempus sive ad perpetuum, multò magis si fustigatus sit, wenn er ein Stipendium auf den Rücken bekommen. *Morte naturali* quoque 4) expirat stipendium. Cessante enim causa, nempe studio, cessabit etiam ipsum jus Carpz. p. 2. C. 5. def. 9. n. 6. ita tamen, ut si stipendiarius ab initio anni moriatur, heredes ejus nihilominus totius anni stipendium exigere possint. arg. l. 5. ff. de ann. legat. & fideicomm. l. 8. § 22 ff. cod. *Interitu* 5) *rei totali*, unde stipendium solvitur, illud perit, ubi tamen videndum: an, si certa summa ex fundo quis ad studia constituerit, ob causam autem aliquam uno vel altero anno non possit percipi, fundus demonstrationis vel restrictionis gratia sit adjectus? priori casu integra summa ab heredibus fundatoris ex alia re præstanda; secus posteriori. Klock. Vol. 4. conf. 74. §. 14. Item si fiat hæreticus, v. g. Judæus vel Anabaptista. Klock. V. 4. Conf. 40. Denique si stipendium per donationem inter vivos constitutum sit, ex omnibus istis causis potest revocari, ex quibus ipsa donatio, de quo videantur DD. ad tit. Inst. de donat. ad quem benivoluntarium Lectorem remittimus, atque Dissertationi exoptatum finem imponimus.

S. D. G.

COROLLARIA,

I.

AD Stipendium Nobilibus relictum Doctor vel Licentiatus quoque est idoneus.

II.

Lutheranus amplexâ Religione Catholicâ, & contra, Stipendii non redditur incapax.

III.

Studiofus secundum *dici*, non vero secundum *esse*, sicut privilegii Studiorum, ita quoque Stipendio excidit, imò ad refusionem male Consumptorum condemnandus.

IV.

Si quis habet Stipendium Studio Theologico constitutum, postea verò deserto illo ex justa causâ ad Jurisprudentiam vel Medicinam se conferat, is, nisi in fundatione aliud expressum, stipendio non statim est privandus.

V.

Jus stipendium capiendi v.g. ex Jure Sanguinis alteri non potest cedi.

VI.

Res pecuniâ stipendiaria ab alio emta, fit stipendiaria.

VII.

Pecunia stipendiaria non potest arrestari.

VIII.

VIII.

Stipendium petenti non potest objici compensatio.

IX.

Stipendiis nec Moratorium, nec falcidia nocet.

X.

Causæ stipendiorum non studio Theologico saltem, sed quoque Juridico & Medico & alii dicuntur, sunt in numero piarum.

XI.

Executor proprio filio, præsuppositis terminis habilibus, stipendium rectè confert.

Arbeits, Diss.) 1711/12

ULB Halle
004 171 527

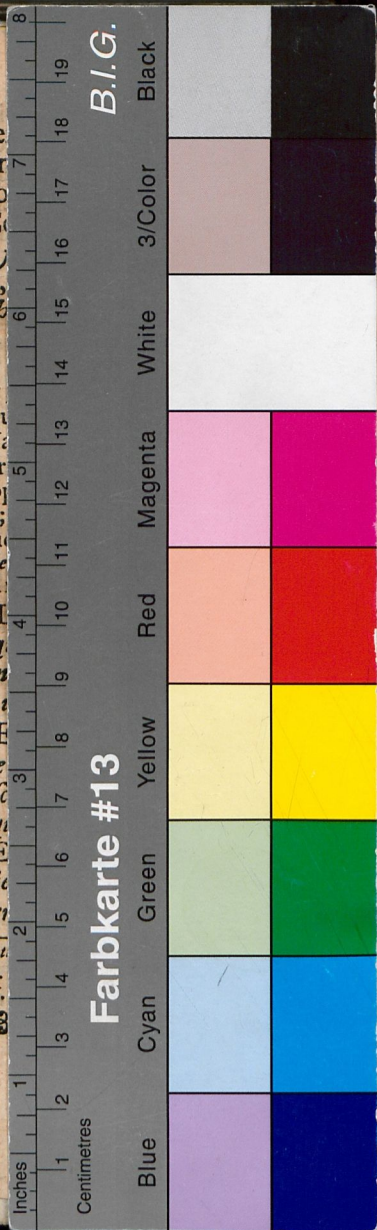
3

ser

P. 379

Seib. Op. 2te C. 76. num. 40.
P. 379
22

QUOD DEUS FELIX FAUSTUMQUE ESSE JUBEAT
DISSERTATIO JURIDICA,
DE EO 1712, 7
QUOD CIRCA
STIPENDIA
AD STUDIA
JUSTUM EST,

QUAM
SUMMO ADSPIRANTE NUMINE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
REVERENDISSIMO ET ILLUSTRISSIMO DOMINO,
DOMINO

PHILIPPO WILHELMO,
S.R.I. COMITE de BOINEBURG,

SACRAE CAESARAE ATQUE REGLE CATHOLICAE MAJESTATIS CONSILIARIO INTIMO, NEC NON METROPOLITANARUM ECCLESIAARUM, MOGUNTINAE ET TREVIRENSIS CANONICO CAPITULARI SENIORE, ET RESPECTIVE SUPREMO CHORIEPISCOPO; EMINENTISSIMI PRINCIPIS ELECTORIS MOGUNTINI CONSILIARIO INTIMO, AC CIVITATIS TERRITORIHOVE ERFFURTENSIS PRO-PRINCIPE, ETC. ETC.

INDULTU CELEBERRIMI FACTORUM ORDINIS
SUB PRÆSIDIO

DN. TOBIÆ JACOB Reinharth's / J.U.D.

NEC NON REGIM. AC JUDIC. ELECT. MOGUNT. ERFFORD.
ADVOCAT. ORDINARIJ,
D. I. JULII, MDCCXII.

HORIS LOCOQUE CONSUETO
PUBLICO ERUDITORUM EXAMINI SUBMITTET
GEORG HEINRICH DE ZIEGLER,
ERFF. LL. CULT.

Typis JOH. HENR. GROSCHII, Acad. Typogr.

